

Kliniğimize Başvuran Hastalarda Doğal Menopoz Başlangıç Yaşının Değerlendirilmesi

*The Onset Age Of Menopause In Women Who Have Attended to
Şişli Etfal Hospital 3 rd Obstetrics And Gynecology Outpatient Clinic*

Melahat DÖNMEZ KESİM, Murat ERDEMİR, İbrahim KAYA, Akın AYDEMİR

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi 3. Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, İstanbul

ÖZET

AMAÇ: Kliniğimize başvuran doğal menopoz olgularında menopoz başlangıç yaş ortalamasını, parite, sigara içimi ve sosyoekonomik durumun menopoz yaş ortalaması üzerine etkisinin olup olmadığını değerlendirmeyi amaçladık. **MATERYAL VE METOD:** Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi 3. Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Menopoz polikliniğinde takip edilen toplam 443 postmenopozal hasta değerlendirilmeye alındı. Cerrahi menopozda olduğu tespit edilen 203 hasta çalışma kapsamı dışında bırakıldı. Çalışma grubunu oluşturan hastaların menopoz yaşı, paritesi, sigara kullanımı ve sosyoekonomik durumu prospektif olarak incelendi.

BULGULAR: Doğal menopoz grubunu oluşturan hastaların yaş ortalaması 47.8 ± 3.1 olarak tayin edildi. Çalışmaya alınan olguların 17'si (%7.9) nullipar, 224 (%92.1) hasta multipar idi. Nullipar ve multiparların menopoz başlangıç yaş ortalamaları sırasıyla 45.9 ± 2.2 , 47.9 ± 3.0 olarak saptandı. İki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı idi ($p < 0.05$).

SONUÇ: Menopoz başlangıç yaş ortalamalarını düşüren etkenlerin bilinmesi menopoza giriş yaş ortalamalarını yükseltmeye çalışmanın yanında, vakaların erken dönemde tanı ve tedavisini sağlayarak hastaların postmenopozal dönemdeki yaşam kalitesini artıracığından, ülkemizde bu konuda daha fazla ve büyük serili çalışmalar yapılması gerektiğine inanmaktayız.

ANAHTAR KELİMELER: Menopoz, başlangıç yaşı, parite, sigara

SUMMARY

GİRİŞ

Kardiyovasküler hastalıklar, göğüs ve endometrium kanserleri, osteoporoz, Alzheimer ve romatoid artrit

Yazışma Adresi:

Doç.Dr. Melahat DÖNMEZ KESİM
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi 3. Kadın hastalıkları ve Doğum Kliniği
Tel:2312209/1108 e-mail: mdkesim@yahoo.com

OBJECTIVES: To determine the median age of natural menopause who have attended to Şişli Etfal Hospital 3rd Obstetric and Gynecology Outpatient Clinic and whether smoking, socioeconomic status and parity affecting that age.

METHODS: A total of women who have attended to Şişli Etfal Hospital 3rd Obstetric And Gynecology Outpatient Clinic are investigated. 241 of patients who had had natural menopause defined as cessation of menstruation for at least 12 months at the end of reproductive years were evaluated. Data were collected using a structured questionnaire and face to face interviews and included smoking, parity and socioeconomic variables.

RESULTS The median age of the natural menopause in our patients is 47.8 ± 3.1 years. This is significantly lower than the median age reported from the Western countries (50.3 years). 17 of our patients were nulliparous (7.2 %); 224 of those were multiparous. The median age of menopause in nulliparous and multiparous was 45.9 ± 2.2 , 47.9 ± 3.0 respectively ($p < 0.05$). Smoking and socioeconomic status did not related to menopausel age ($p > 0.05$).

CONCLUSION: Nowing the factors that decreases the avarege menopausal age will help us to increase this age together with the proper and time the diagnosis all the cases will also increase life quality after menopausal age and in circumstances of our country this study shows that we will need to have many more studies with many more cases. The subjet median age of the menopause was signiticanşly related to parity ($p < 0,05$).

KEY WORDS: Menopause, onset age, parity, smoking

gibi çeşitli kronik hastalıklar ile ilişkili olduğu için menopoz yaşının erken veya geç olmasını etkileyen faktörler önemlidir (1).

Menopoz ve menarş yaşının başlangıcı, parite ve doğum ağırlığının büyük olması gibi faktörlerin her biri göğüs kanserleri açısından bağımsız risk faktörleri olarak rol oynarlar (2). Son yıllarda bazı Avrupa ülkelerinde menarşın daha erken yaşlara indiği rapor edilmektedir. Bu durum tıbbi bakım ve yaşam standartlarındaki gelişme ile açıklanabilir. Menarş yaşı beslenme ve

egzersiz gibi çevresel faktörlerden etkilenmektedir (3). Menopoz yaşında menarş yaşındaki değişikliklere benzer daha az bulgu vardır (4).

Çeşitli çalışmalarda menarş yaşı geç olan kadınların menopoz yaşının daha erken olduğu bildirilmektedir (1). Frisch ve arkadaşları menarş yaşı ile menopoz yaşı arasında negatif bir korelasyon bulunduğunu iddia etmektedirler (4). Menopoza giriş yaşını çeşitli faktörlerin etkilediği ileri sürülmektedir (4). Nulliparite, sigara içimi ve düşük doğum ağırlığının erken menopoz yaşıyla, buna karşılık parite, obesite, yüksek doğum ağırlığı, daha iyi sosyoekonomik durum ve oral kontraseptif (OKS) kullanımının ise daha geç menopoz yaşı ile ilişkili olduğu bildirilmektedir (1). Menopoza girişte bireysel farklılıklar önemli rol oynar. Bu durum üreme çağı başlangıcındaki oosit sayısını ve üreme çağı boyunca oositlerdeki azalma ve bozulmanın bireyler arasında farklı olmasından kaynaklanır. Böylece parite, laktasyon yada OKS kullanımı overi koruyarak menopoz yaşını geciktirebilmektedir. (5) Çeşitli ülkelerde yapılan değişik çalışmalarda menopoz başlangıç yaşı ve etkileyen faktörler konusunda değişik bulgular rapor edilmektedir. Ülkemizde de bu konuda yapılan sınırlı çalışma bulunmaktadır. (6)

Dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla, kliniğimize başvuran doğal menopoz olgularında; parite, sigara içimi ve sosyoekonomik durumun menopoz yaş ortalaması üzerine etkisinin olup olmadığını değerlendirmeyi amaçladık.

MATERYAL VE METOD

Menopoz başlangıç yaşı ve etkileyen faktörleri saptamak amacıyla Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi 3. Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Menopoz polikliniğinde takip edilen toplam 443 postmenopozal hasta değerlendirilmeye alındı. Cerrahi menopozda olduğu tespit edilen 203 hasta çalışma kapsamı dışında bırakıldı. Menopoz polikliniğine başvuran hastalardan ayrıntılı olarak anamnez alındı. Anamnezinde en az 12 ay süreyle amenoresi olduğu belirlenen 241 doğal menopozlu hasta çalışma grubunu oluşturdu. Çalışma grubunu oluşturan olguların bilateral mammografi, vajinal smear, rutin biyokimyasal tetkikler ve hormon profilleri ayrıntılı olarak değerlendirildi. Olgularımızın menopoz yaşı ile paritesi, sigara kullanımı ve sosyoekonomik durumu (kötü, orta ve iyi olmak üzere) prospektif olarak incelendi.

İstatiksel değerlendirme pentium II PC aracılığıyla Windows 98 işletim sistemi altında çalışan Excel programında student t tetsti uygulanarak gerçekleştirildi. $P < 0.05$ anlamlı olarak kabul edildi.

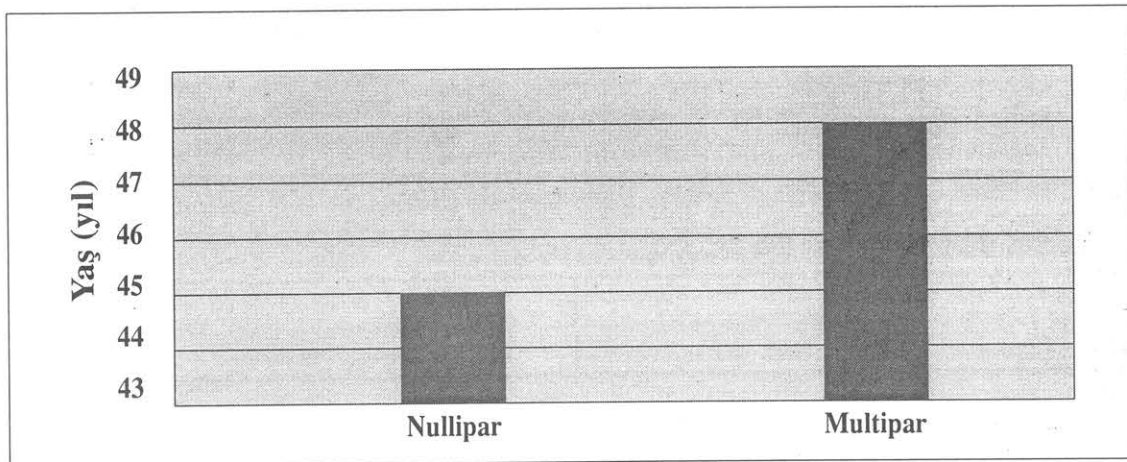
BULGULAR

Doğal menopoz grubunu oluşturan hastaların yaş ortalaması 47.8 ± 3.1 olarak tayin edildi. Çalışmaya alınan olguların %7.9'u (17/241) nullipar, %92'si (224/241) multipar idi. Nullipar ve multiparların menopoz başlangıç yaş ortalamaları sırasıyla 45.9 ± 2.2 , 47.9 ± 3.0 olarak saptandı. Nullipar ve multipar olgular kıyaslandığında demografik özellikler açısından olgular arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmazken ($p > 0.05$), menopoz başlangıç yaş ortalamasının nulliparlarda daha düşük olması istatistiksel olarak anlamlı idi ($p < 0.05$) (Tablo 1, Grafik 1). Nulliparların boy ortalamaları 159.0 ± 5.3 , multiparların boy ortalamaları ise 158.2 ± 4.9 idi. Ağırlık ortalamaları nulliparlarda 65.3 ± 15.2 , multiparlarda 68.4 ± 13.7 olarak belirlendi. Vücut kitle indeksi (BMI) nulliparlarda 25.91, multiparlarda 27.36 idi. İki grup arasında boy, kilo ve BMI açısından anlamlı fark yoktu ($p > 0.05$) (Tablo 1, Grafik 2). Sigara içimi açısından değerlendirildiğinde sigara içen ve içmeyen gruplarda menopoz başlangıç yaş ortalamaları açısından anlamlı fark saptanmadı ($p > 0.05$) (Tablo 2, Grafik 3). Olgularımız sosyoekonomik durum açısından incelendiğinde menopoza giriş yaş ortalamaları yönünden gruplar arasında anlamlı fark yoktu ($p > 0.05$) (Tablo 3, Grafik 4).

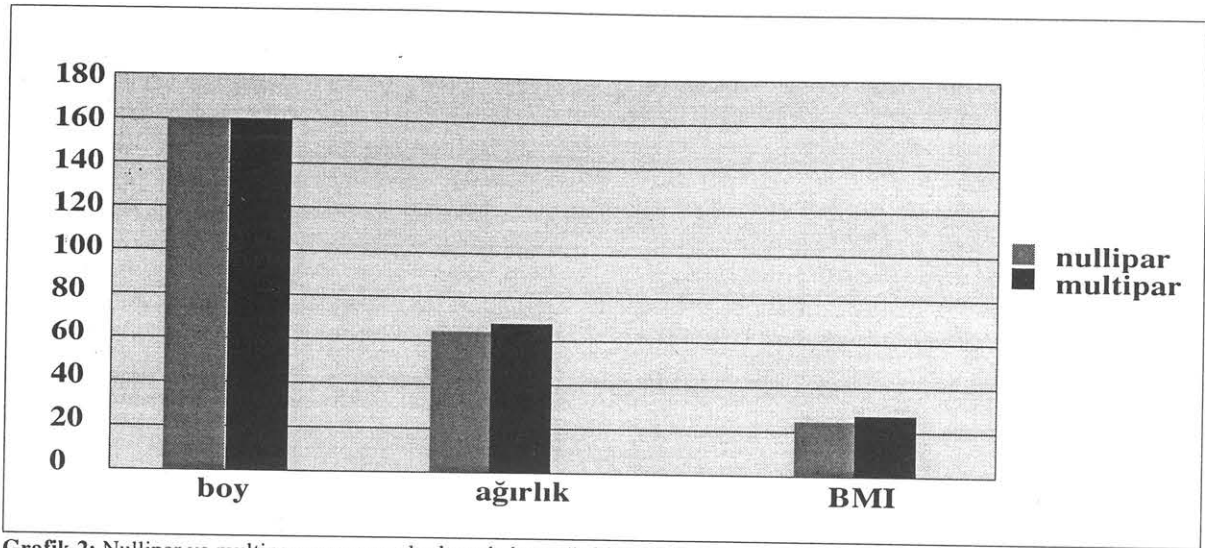
Tablo 1: Nullipar ve multipar doğal menoz olgularında demografik özellikler, parite, sigara içimi ve sosyoekonomik durum.

Değişkenler	Nullipar (n=17)	Mullipar (n=224)
Yaş	45.9 ± 2.2	47.9 ± 3.0 *
Boy (cm)	159.0 ± 5.3	158.2 ± 4.9
Kilo (kg)	65.3 ± 15.2	68.4 ± 13.7
BMI (kg/m ²)	25.9	27.4
Parite	0	3.4*
Sosyoekonomik durum (%)		
Düşük sosyoekonomik durum	52.0 (n=9)	53.6 (n=120)
Orta sosyoekonomik durum	35.0 (n=6)	35.7 (n= 80)
Yüksek sosyoekonomik durum	11.0 (n=2)	10.7 (n=24)
Sigara içimi (%)		
0 sigara/gün	70.6 (n=12)	75.8 (n=170)
Günde <10 sigara/gün	17.6 (n=3)	14.0 (n=31)
Günde 10-20 sigara/gün	5.9 (n=1)	5.6 (n=12)
Günde >20 sigara/gün	5.9 (n=1)	4.9 (n=11)

*p<0.05

Grafik 1: Nullipar ve multipar menoz olgularında yaş ortalamaları

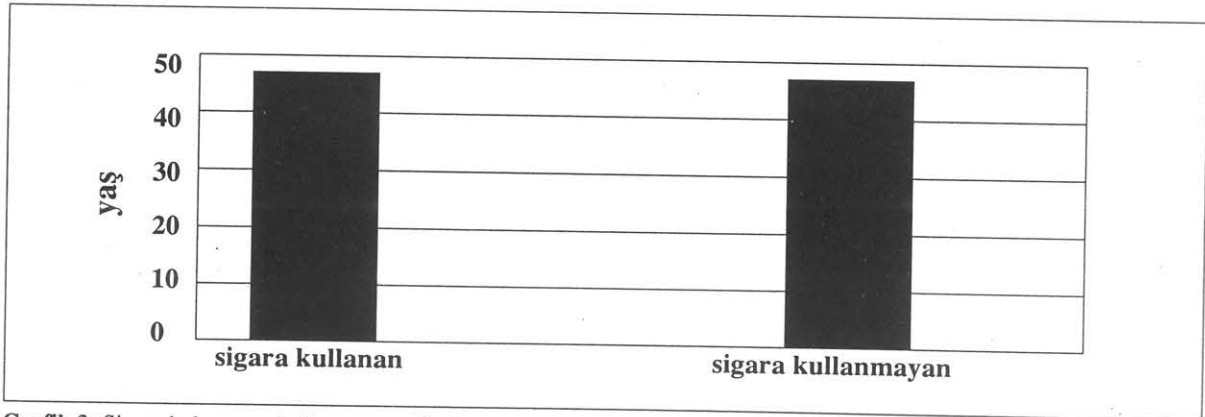

Grafik 2: Nullipar ve multiplar menopoş olgularında boy, ağırlık ve BMI

Tablo 2: Sigara kullanan ve kullananmayan olgularımızın menopoş yaş ortalamaları

Sigara kullanımı	Menopoş yaşı
Kullananlar	46.7±2.1
Kullanmayanlar	47.1±2.4

p>0.05

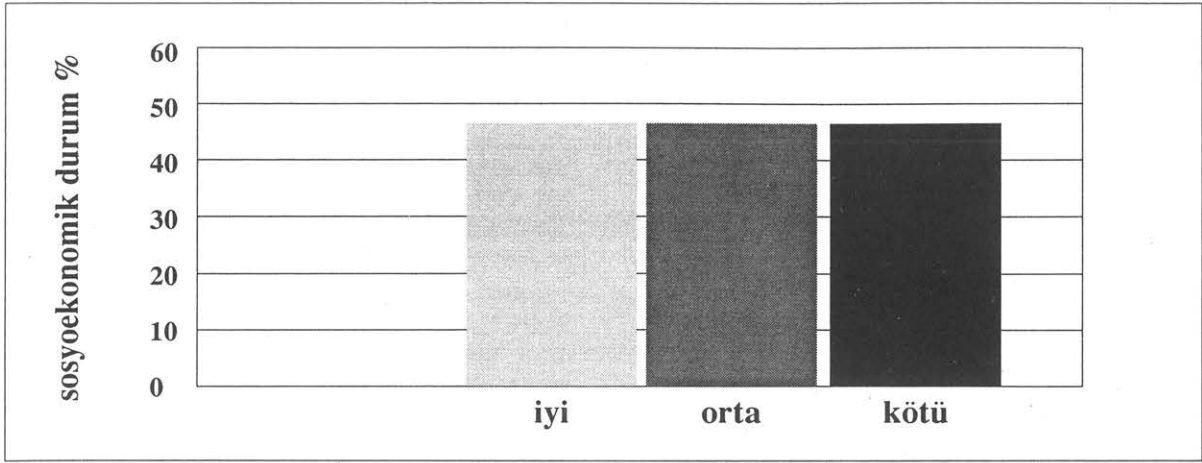

Grafik 3: Sigara kullanan ve kullananmayan olgularımızın menopoş yaş ortalamaları

Tablo 3: Sosyoekonomik duruma göre olgularımızın menopoş yaş ortalamaları

Sosyoekonomik durum	Menopoş yaşı
İyi	46.9±2.1
Orta	47.3±2.4
Kötü	48.1 ±2.4

p>0.05

Grafik 4: Sosyoekonomik duruma göre olgularımızın menopoz yaş ortalamaları

TARTIŞMA

Yaş ortalaması 75 alındığında kadınların yaşamlarının yaklaşık 1/3'ü postmenopozal dönemde geçmektedir. Bu nedenle menopoza giriş yaşının tayini koruyucu önlemler açısından değer kazanmaktadır. (7) Çeşitli ülkeler menopoz yaşının tayini konusunda yoğun çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmalar sonucunda gelişmiş ülkelerde menopoz yaş ortalamaları yaklaşık 50 olarak tespit edilmiştir (8). Üçüncü dünya ülkelerinde ise 47-48 civarlarında olduğu rapor dilmektedir (9). Ülkemizde bu konuda yapılan sınırlı sayıdaki çalışmada menopoz yaş ortalaması 47.8 ± 4.0 olarak bulunmuştur (6). Bizim çalışmamızda da menopoz yaş ortalaması 47.8 ± 3.1 olarak tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz menopoz yaş ortalaması gelişmiş ülkelere nazaran daha düşüktür. Bunun nedenini eğitim, beslenme, spor ve genetik faktörlere bağlayabiliriz.

Menopoz yaşını çeşitli faktörlerin etkilediği bildirilmektedir. Bu faktörlerin başında parite gelmektedir. Yapılan çalışmalarda üreme çağı boyunca ovulasyon eksikliğinin (paritenin) overi koruyarak menopoz yaşının geciktirilebileceği bildirilmektedir. Meschia ve ark. 1998 yılında yaptıkları bir çalışmada nullipar olgularda menopoz yaşının daha erken olduğunu tespit etmişlerdir. (10). Morabia ve ark. İsviçre'de (11), Carda ve ark. benzer şekilde Türkiye'de (6) menopoza giriş yaşını belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında parite arttıkça menopoz yaşının geciktiğini saptamışlardır. Bizim çalışmamızda nullipar olguların menopoz yaş ortalamasının multipar olgulara göre daha düşük olması anlamlı bulunmuştur. Bulduğumuz sonuç literatür değerleri ile uyumluluk göstermektedir.

Sigara kullanımının oosit hasarı ve östrojen yıkımını

arttırarak erken menopoza neden olduğu bildirilmektedir. Meschia ve ark. sigara kullanımı ile menopoz yaşı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarında sigara kullanımı arttıkça menopoza giriş yaşının anlamlı olarak düştüğünü tespit etmişlerdir (10). Buna karşın Cooper ve arkadaşları 1999 yılında ABD 'de yaptıkları 863 vakalık çalışmada sigara kullanımı ile menopoz yaşı arasında güçlü bir ilişki tespit edememişlerdir (12). Çalışmamızdaki değerler incelendiğinde sigara kullanımının menopoz yaşını daha erkene alıyor gibi görünmesine rağmen istatistiksel değerlendirmeler bu farkın anlamlı olmadığını ortaya koymuştur. Bu konuda literatürdeki veriler çeşitlilik arz etmektedir. Sosyoekonomik durum ve eğitimin menopoz başlangıç yaşına etkisi yönünde birçok çalışma yapılmıştır. Luoto ve ark. Finlandiya'da yaptıkları çalışmada (13) sosyoekonomik durum ile menopoz yaşı arasındaki ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak bazı araştırmacılar tersine sosyoekonomik durum ile yaş arasında bir ilişki bulamamışlardır (14). Bizim çalışmamızda da menopoz yaşı ile sosyoekonomik durum arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. ($p>0.05$). Çalışma grubumuzu oluşturan olgularda belirlediğimiz menopoz yaş ortalaması Avrupa ülkelerinde belirlenen yaş ortalamalarının altında bulunmuştur (50.3).

Menopoz başlangıç yaş ortalamalarını düşüren etkenlerin bilinmesi menopoza giriş yaş ortalamalarını yükseltmeye çalışmanın yanında, vakaların erken dönemde tanı ve tedavisini sağlayarak hastaların postmenopozal dönemdeki yaşam kalitesini arttıracığından, ülkemizde bu konuda daha fazla ve büyük serili çalışmalar yapılması gerektiğine inanmaktayız

KAYNAKLAR

- 1) Sowers MR, La Pietra MT.: Menopause: its epidemiology and potential association with chronic diseases. *Epidemiol Rev*, 17(2):287-302, 1995.
- 2) Kelsey JL, Horn-Ross PL.: Breast cancer: magnitude of the problem and descriptive epidemiology. *Epidemiol Rev*, 15(1):7-16, 1993.
- 3) Rao S, Joshi S, Kanade A.: Height velocity, body fat and menarcheal age of Indian girls. *Indian Pediatr*, 35(7):619-28,1998.
- 4) Flint M.: Is there a secular trend in age of menopause? *Maturitas*, 1(2):133-9,1978.
- 5) Keefe DL, Niven-Fairchild T, Powell S, Buradagunta S.: Mitochondrial deoxyribonucleic acid deletions in oocytes and reproductive aging in women. *Fertil steril*, 64(3): 577-83,1995.
- 6) Neslihan Carda S, Bilge SA, Ozturk TN, ve ark.: The menopausal age, related factors and climacteric symptoms in Turkish women. *Maturitas*, 30(1):37-40,1998.
- 7) Beser E, Aydemir V, Bozkaya H.: Body mass index and age at natural menopause. *Gynecol Obstet Invest*, 37(1):40-42,1994.
- 8) Kono S, Sunagawa Y, Higa H, Sunagawa H.: Age of menopause in Japanese women: trends and recent changes. *Maturitas*, 12(1):43-9, 1990.
- 9) Rizk DE, Bener A, Ezimokhai M, et al.: The age and symptomatology of natural menopause among United Arab Emirates women. *Maturitas*, 29(3):197-202, 1998.
- 10) Meschia M, Pansini F, , Modena AB, de Aloysio D, et al.: Determinants of age at menopause in Italy: results from a large cross-sectional study. ICARUS Study Group. Italian Climacteric Research Group Study. *Maturitas*, 34(2):119-125, 2000.
- 11) Morabia A, Costanza MC.: International variability in ages at menarche, first livebirth, and menopause. World Health Organization Collaborative Study of Neoplasia and Steroid Contraceptives. *Am J Epidemiol*, 148(12):1195-205, 1998.
- 12) Cooper GS, Sandler DP, Bohlig M.: Active and passive smoking and the occurrence of natural menopause. *Epidemiology*, 10(6):771-773, 1999.
- 13) Luoto R, Kaprio J, Uutela A.: Age at natural menopause and sociodemographic status in Finland. *Am J Epidemiol*, 139(1):64-76, 1994.
- 14) Parazzini F, Negri E, La Vecchia C.: Reproductive and general lifestyle determinants of age at menopause. *Maturitas*, 15(2):141-149, 1992.